

XUNTA DE GALICIA
CONSELLERÍA DE CULTURA, EDUCACIÓN E
UNIVERSIDADE

Lamas de Castelo, s/n
15293 – CARNOTA
Tlf. 8818 67200 - Fax: 8818 67205
ies.lamas.castelo@edu.xunta.es
<http://.edu.xunta.gal/centros/ieslamascastelo>

IES LAMAS DE CASTELO

Curso académico 2020/21

Xeografía e Historia

Programación didáctica

Xeografía e Historia

4º ESO

Índice

1.	Introdución e contextualización	3
2.	Contribución ao desenvolvemento das competencias clave en relación cos estándares de aprendizaxe avaliáveis	3
3.	Obxectivos para Materia	4
4.	Estándares de aprendizaxe avaliáveis	5
5.	Concrecións metodolóxicas da materia	7
	5.1.Actividade lectiva presencial	7
	5.2.Actividade lectiva non presencial	7
6.	Materiais e recursos didácticos	7
	6.1.Libros de texto:	7
	6.2.Material complementario	7
7.	Criterios de avaliación e cualificación	7
	7.1.Criterios de avaliación	7
	7.2.Criterios de cualificación	7
	7.3.Recuperación de avaliacións pendentes, avaliación ordinaria de xuño e extraordinaria de setembro	
8.	Organización de actividades de seguimento e avaliación das materias pendentes previas ao curso 2019-2020	7
9.	Plan de seguimento do alumnado repetidor	7
10.	Plan de recuperación para o alumnado que promocionou coa materia suspensa en base á adaptación da programación durante o curso 2019-2020	7
11.	Deseño da avaliación inicial e medidas a adoptar en función dos resultados	7
12.	Plan de reforzo para o alumnado que promocionou coa materia aprobada en base á adaptación da programación durante o curso 2019-2020	7
13.	Medidas de atención á diversidade	8
14.	Concreción dos elementos transversais	8
15.	Actividades complementarias e extraescolares do departamento	8
16.	Mecanismos de revisión, avaliación e modificación da programación didáctica en función dos resultados académicos e procesos de mellora	8
17.	Avaliación do proceso de ensino e da práctica docente	8
18.	Accións de contribución ao proxecto lector	8
19.	Accións de contribución ao plan TIC	8
20.	Accións de contribución ao plan de convivencia	8

1. *Introdución e contextualización*

Esta é a programación de 4º de ESO para o ano académico 2020/21, que será impartida no IES Lamas de Castelo. Está redactada tendo en conta o marco lexislativo establecido por:

- Lei Orgánica 2/2006, do 3 de maio, de Educación (LOE)
- Lei Orgánica 8/2013, do 9 de decembro, para a mellora da calidade educativa (LOMCE)
- Decreto 86/2015, do 25 de xuño, polo que se establece o currículo da educación secundaria obrigatoria e do bacharelato na Comunidade Autónoma de Galicia.
- Orde ECD/65/2015, de 21 de xaneiro, pola que se describen as relacións entre as competencias, os contidos e os criterios de avaliación na educación primaria a educación secundaria obrigatoria e o bacharelato.
- Orde do 15 de xullo de 2015 pola que se establece a relación de materias de libre configuración autonómica de elección para os centros docentes nas etapas de educación secundaria obrigatoria e bacharelato, e se regula o seu currículo e a súa oferta
- Real Decreto 665/2015, de 17 de julio, por el que se desarrollan determinadas disposiciones relativas al ejercicio de la docencia en la Educación Secundaria Obligatoria, el Bachillerato, la Formación Profesional y las enseñanzas de régimen especial, a la formación inicial del profesorado y a las especialidades de los cuerpos docentes de Enseñanza Secundaria
- Instrucións do 30 de xullo 2020, da Dirección Xeral de Educación, Formación Profesional e Innovación Educativa, en relación ás medidas educativas que se deben adoptar no curso académico 2020/2021, nos centros docentes da Comunidade Autónoma de Galicia nos que se imparten as ensinanzas da educación infantil, da educación primaria, da educación secundaria obrigatoria e do bacharelato.
- ORDE do 16 de setembro de 2020 pola que se ditan instrucións sobre o comezo do curso académico 2020/21 e pola que se modifica a Orde do 25 de xuño de 2020 pola que se aproba o calendario escolar para o curso 2020/21 nos centros docentes sostidos con fondos públicos na Comunidade Autónoma de Galicia.
- Orde ECD/1361/2015, de 3 de xullo (BOE 9 de xullo 2015) nos aspectos de avaliación.
- Orde do 21 de decembro de 2007 pola que se regula a avaliación na ESO (DOG do 7 de xaneiro de 2008) e Orde do 23 de xuño de 2008, pola que se modifica esta (DOG do 24 de xuño)

O IES Lamas de Castelo conta durante este curso con 69 alumnos/as e 15 docentes. Xeografía e Historia de 4º de ESO organízase nun grupo de 15 alumnos/as. A materia será impartida por Iago Fernández Sotelo, profesor de secundaria con destino definitivo no centro e xefe do departamento.

Xeografía e Historia de 4º de ESO pertence ao bloque de materias troncais e correspóndenlle 3 horas semanais.

2. *Contribución ao desenvolvemento das competencias clave en relación cos estándares de aprendizaxe avaliábeis*

As competencias son as capacidades para aplicar de xeito integrado os contidos propios de cada ensinanza e etapa educativa, e para lograr a realización adecuada de actividades e a resolución eficaz de problemas complexos. Segundo o decreto 86/2015, do 15 de Xullo, publicado no DOG 13-07-2007 a materia contribúe á consecución das sete competencias clave recollidas na normativa: comunicación lingüística (CCL), matemática e básica en ciencia e tecnoloxía (CMCCT), dixital (CD), aprender a aprender (CAA), sociais e cívicas (CSC), sentido da iniciativa e espírito emprendedor (CSIEE) e conciencia e expresións culturais (CCEC).

- **Comunicación lingüística (CCL):** A lingua é o principal instrumento para organizar o pensamento, para aprender e para explicar. Co discurso é posible describir, narrar, disertar e argumentar, e así mesmo, adquirir un vocabulario preciso e específico das CC.SS. que deberá asumir o alumnado, como tamén a capacidade para utilizalo e xeneralizalo correctamente.

- **Competencia matemática e competencias básicas en ciencia e tecnoloxía (CMCCT):** o traballo con gráficos lineais, de barras e sectoriais que serán obxecto de comentarios de texto implican un manexo fluído de competencias matemáticas básicas coma o cálculo.
- **Competencia dixital (CD):** A presenza das novas tecnoloxías da información e da comunicación no mundo actual debe aproveitarse como unha vantaxe para o labor cotián na aula, traballando, deste xeito, a competencia dixital. O emprego do canon na exposición das unidades e dos traballos en grupo, así como Internet para a procura de determinada información ou proxección de fragmentos de documentais potencia a competencia dixital nos discentes.
- **Aprender a aprender (CAA):** esta competencia supón iniciarse na aprendizaxe e continuala dun xeito autónomo. Do que se trata é de ter ferramentas que faciliten a aprendizaxe e de atopar repostas que se correspondan cun coñecemento racional, asumindo que poden ser diversas e que é posible atopalas desde distintas perspectivas metodolóxicas. Os traballos de investigación en grupo permitirán ó alumno ser o gran protagonista nese proceso de aprender a aprender ampliando coñecementos sobre un tema .
- **Competencias sociais e cívicas (CSC) e Sentido de iniciativa e espírito emprendedor (CSIEE):** A descuberta da historia dos nosos antepasados a través dos seus fitos máis salientables no ámbito da política, a sociedade e a vida cotiá axudarán a potenciar as competencias sociais e cívicas, así como a competencia en sentido da iniciativa e espírito emprendedor, por medio da planificación de proxectos en equipo, reforzando os conceptos dos valores democráticos, a participación cidadá e a toma de decisións responsables.
- **Conciencia e expresións culturais (CCEC):** A aproximación ás manifestacións artísticas dos nosos antepasados como na arte renacentista ou no barroco permite o desenvolvemento desta competencia, xa que un dos obxectivos principais da materia é a constatación do mantemento das súas pegadas na actualidade que podemos observar nos museos e mesmo en edificios da contorna que seguen por exemplo a estética barroca.

Segundo a orden ECD/65/2015 do 21 de Xaneiro de 2015, o desenvolvemento competencial do alumnado valorarase poñendo en relación os estándares de aprendizaxe coas competencias clave de xeito que se poida graduar o rendemento alcanzado en cada unha delas. O conxunto de estándares que se relacionan cunha mesma competencia dá lugar ao perfil desa competencia facilitando a avaliación competencial do alumnado. Este perfil competencial pode extraerse da táboa do apartado 4 que reflicte a relación entre os distintos estándares de aprendizaxe coas sete competencias clave sinaladas pola normativa en vigor.

3. Obxectivos para a materia

Os obxectivos son referentes relativos aos logros que o alumnado debe alcanzar ao rematar o proceso educativo, como resultado das experiencias de ensino e aprendizaxe intencionalmente planificadas para tal fin. Na seguinte táboa relaciónanse os obxectivos da materia cos obxectivos da etapa.

Obxectivos da materia de Historia	Obxectivos de etapa
1. Identificar e analizar as interrelacións que se producen entre os feitos políticos, sociais, económicos e culturais que condicionan a traxectoria histórica das sociedades humanas.	g,h,l,m,ñ
2. Obter e relacionar toda clase de información a partir de diversas fontes e distinguir o que é información do que son opinións ou xuízos de valor, e tratala dunha maneira autónoma e crítica segundo a fin que se persegue.	g,h,l,m,ñ
3. Manexar e interpretar correctamente diversos instrumentos de traballo histórico, como textos, gráficos, mapas, estatísticas, etc., e utilízalos como medio de comunicar información ós outros de xeito organizado e intelixible.	g,h,l,m,ñ

4.	Coñecer as diversas formas de representación gráfica da evolución histórica utilizando con exactitude e proporcionalidade as convencións cronolóxicas e as unidades de medida do tempo e resaltar os momentos principais de cambio nesta evolución desde mediados de século XVIII.	f, g,h,l,m,ñ
5.	Coñecer as principais etapas e períodos cronolóxicos e ver se son capaces de comprender as nocións de simultaneidade e cambio, e os momentos e procesos que caracterizan o tránsito dunhas etapas a outras, aplicando estas nocións á evolución histórica desde o século XVIII ao momento actual.	f, g,h,l,m,ñ
6.	Explicar os factores que inflúen nun feito ou proceso histórico significativo, recoñecendo a natureza, xerarquización e interrelación das causas, así como as súas consecuencias a curto e longo prazo.	f, g,h,l,m,ñ
7.	Sinalar os aspectos ou elementos principais que definen a maneira de ser da sociedade do Antigo Réxime e analizar como condicionaron a traxectoria dos feitos históricos posteriores. Describir ó mesmo tempo o carácter centralizador e reformista do despotismo ilustrado en España e Galicia, destacando neste caso os esforzos de mellora económica e a reivindicación dunha cultura propia.	a, c,d,f,g,h,l,n,ñ
8.	Analizar os cambios que a revolución industrial introduciu na produción e os diferentes ritmos de implantación do proceso en Europa e en Galicia, así como as transformacións que dela se derivan coa aparición de grupos sociais que planean reivindicacións desde posicións sindicais, socialistas ou anarquistas.	a,c,d,f,g,h,l,m,ñ
9.	Estudar o conxunto de interrelacións de todo tipo que se produciron entre os elementos culturais, económicos, demográficos, sociais e políticos que configuraron a revolución industrial e a revolución liberal burguesa e que condicionaron a evolución dos feitos históricos do século XIX.	a,c,d,g,h,l,ñ
10.	Explicar as bases políticas, sociais, ideolóxicas e administrativas do liberalismo e do nacionalismo e o xeito particular de implantación do Estado liberal en España e en Galicia, coa significación que ten o proceso desamortizador e o sistema caciquil.	a,c,d,g,h,l,ñ
11.	Definir o concepto “imperialismo” vendo as súas causas, características, zonas colonizadas e as consecuencias desta expansión colonial no ámbito das relacións internacionais e dos propios países.	g,h,l
12.	Estudar os principais acontecementos e procesos do século XX e as súas interaccións no panorama internacional desta época -como son a revolución rusa, as guerras mundiais, a gran depresión-, e os trazos básicos dos totalitarismos contraponéndoos cos réximes democráticos.	a,c,d,g,h,l
13.	Analizar os procesos de descolonización, a división do mundo en bloques, a súa crise e a problemática conformación dunha nova orde mundial, co fin de comprender mellor a realidade presente. Será de interese comprobar a capacidade de analizar algúns problemas internacionais actuais á luz dos acontecementos citados.	a,d,g,h,l
14.	Recoñecer os procesos esenciais que rexeron o funcionamento dos feitos sociais, políticos e económicos no século XX ata o final da Guerra Fría e entender así mellor as sociedades contemporáneas actuais.	a,d,g,h,l

15. Explicar as causas da crise da monarquía parlamentaria, as políticas reformistas emprendidas durante a Segunda República en España e a quebra que supuxo a guerra civil.	a,c,d,g,h,l
16. Caracterizar e seguir a evolución do franquismo -desenvolvemento económico e cambios sociais- e a transición política ata a Constitución de 1978 que trouxo consigo a consolidación do Estado democrático e autonómico no marco da pertenza de España e de Galicia á Unión Europea.	a,c,d,g,h,l
17. Definir e comprender o concepto de globalización económica identificando os principais cambios que este proceso, favorecido pola revolución tecnolóxica, trouxo consigo e recoñecendo o seu impacto a nivel local, nacional e mundial	e,f,g,h,l,m,ñ
18. Describir, interpretar e valorar obras artísticas de diversas etapas ou sociedades históricas desde o século XVIII ata hoxe – rococó, neoclasicismo, impresionismo e postimpresionismo, vangardas artísticas e postvangardas- relacionándoas co seu contexto histórico e comparándoas entre elas buscando semellanzas, diferenzas e detectando influencias.	h,l,n, ñ
19. Facer pequenas investigacións de tipo descritivo organizando e sintetizando a información e as ideas e resolver diversos problemas por medio da aplicación de técnicas e de procedementos sinxelos de indagación propios da historia.	a,g,h,l,ñ
20. Facer tarefas en grupo e participar en discusións e debates argumentando axeitadamente opinións e propostas dunha maneira crítica e tolerante, valorando a discrepancia e o diálogo como unha solución para os problemas da humanidade.	a,c, g,h,l,ñ
21. Valorar a diversidade lingüística e cultural de Europa, de España e de Galicia e ser respectuoso e tolerante cara ás actitudes, crenzas e formas de vida de persoas ou de grupos pertencentes a sociedades ou culturas diferentes á nosa.	a,c, g,h,l,ñ
22. Identificar e valorar como enriquecemento do noso patrimonio histórico e social o conxunto de transformacións de todo tipo que experimentou a sociedade española na segunda metade do século XX.	a,c, g,h,l,ñ

4. Estándares de aprendizaxe avaliáveis

Os estándares de aprendizaxe son especificacións dos criterios de avaliación que permiten definir os resultados de aprendizaxe e que concretan o que o alumnado debe saber, comprender e saber facer en cada disciplina. Deben ser observables, medibles e avaliáveis, e permitir graduar o rendemento ou o logro alcanzado. Deben contribuir a facilitar o deseño de probas estandarizadas e comparables.

As seguintes táboas recollen a concreción para cada estándar de aprendizaxe avaliável da súa temporalización, o grao mínimo de consecución esixido para superar a materia, os procedementos e instrumentos que se empregarán para a súa avaliación, os contidos e as competencias clave desenvolvidas para poder realizar o perfil competencial. Do mesmo xeito tamén se relaciona cada estándar de aprendizaxe co correspondente criterio de avaliación.

O grao mínimo de consecución para cada estándar de aprendizaxe – agrupados por bloques de contidos o que favorece a súa organización docente- descríbese nunha escala de 1 a 4 co seguinte significado:

1: En vías de adquisición. 2: Adquirido. 3: Avanzado. 4: Excelente.

Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Temporalización	Grao mínimo de consecución	Procedementos e instrumentos de avaliación	Competencias clave
Bloque 1. O século XVIII en Europa ata 1789						
<ul style="list-style-type: none"> B1.1. Século XVIII en Europa: do feudalismo ao absolutismo e o parlamentarismo das minorías. Francia, Inglaterra, España e Galicia. 	<ul style="list-style-type: none"> B1.1. Explicar as características do Antigo Réxime nos seus sentidos político, social e económico. 	<ul style="list-style-type: none"> XHB1.1.1. Establece, a través da análise de textos, a diferenza entre o Absolutismo e o Parlamentarismo. 	1º TRIMESTRE (UNIDADE 1)	2	<ul style="list-style-type: none"> - Proba de control - Observación directa - Actividades escritas 	<ul style="list-style-type: none"> CSC CAA CCL
		<ul style="list-style-type: none"> XHB1.1.2. Distingue conceptos históricos como Antigo Réxime e Ilustración. 				<ul style="list-style-type: none"> CSC CAA CCL
<ul style="list-style-type: none"> B1.2. Ilustración. 	<ul style="list-style-type: none"> B1.2. Coñecer o alcance da Ilustración como novo movemento cultural e social en Europa e en América. 	<ul style="list-style-type: none"> XHB1.2.1. Describe as características da cultura da Ilustración e as implicacións que ten nalgunhas monarquías. 	1º TRIMESTRE (UNIDADE 1)	2	<ul style="list-style-type: none"> - Proba de control - Observación directa - Actividades escritas 	<ul style="list-style-type: none"> CSC CCEC CCL
<ul style="list-style-type: none"> B1.3. Arte e ciencia en Europa no século XVIII. 	<ul style="list-style-type: none"> B1.3. Coñecer os avances da Revolución Científica desde os séculos XVII e XVIII. 	<ul style="list-style-type: none"> XHB1.3.1. Aprecia os avances científicos e a súa aplicación á vida diaria, e contextualiza o papel dos 	1º TRIMESTRE (UNIDADE 1)	2	<ul style="list-style-type: none"> - Proba de control - Observación directa 	<ul style="list-style-type: none"> CSC CMCC T CAA

Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Temporalización	Grao mínimo de consecución	Procedementos e instrumentos de avaliación	Competencias clave
Bloque 1. O século XVIII en Europa ata 1789						
		científicos na súa propia época. <ul style="list-style-type: none"> XHB1.3.2. Comprende as implicacións do empiricismo e o método científico nunha variedade de áreas. 			- Actividades escritas	<ul style="list-style-type: none"> CSC CMCC T

Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Temporalización	Grao mínimo de consecución	Procedementos e instrumentos de avaliación	Competencias clave
Bloque 2. A era das revolucións liberais						
<ul style="list-style-type: none"> B2.1. Revolucións burguesas nos séculos XVIII e XIX: bases ideolóxicas (liberalismo, nacionalismo e rexionalismo), económicas e sociais; principais consecuencias. 	<ul style="list-style-type: none"> B2.1. Comprender o alcance e as limitacións dos procesos revolucionarios dos séculos XVIII e XIX. 	<ul style="list-style-type: none"> XHB2.1.1. Sopesa as razóns dos revolucionarios para actuar como o fixeron. XHB2.1.2. Recoñece, mediante a análise de fontes de diversas épocas, o valor destas non só como información senón tamén como evidencia para os/as historiadores/as. 	1º TRIMESTRE (UNIDADES 2 e 3)	2	- Proba de control - Observación directa - Actividades escritas	<ul style="list-style-type: none"> CSC CAA CCL CSC CAA CCL
<ul style="list-style-type: none"> B2.2. Revolucións burguesas nos séculos XVIII e XIX: periodización e feitos principais. Restauración. Procesos unificadores e 	<ul style="list-style-type: none"> B2.2. Identificar os principais feitos das revolucións liberais burguesas en Europa e América nos séculos XVIII e XIX. 	<ul style="list-style-type: none"> XHB2.2.1. Redacta unha narrativa sintética cos principais feitos dalgunha das revolucións burguesas da primeira metade do século XIX, acudindo a explicacións causais, e 	1º TRIMESTRE (UNIDADES 2 3 e 4)	2	- Proba de control - Observación directa - Actividades escritas	<ul style="list-style-type: none"> CSC CAA CCL

Contidos	Critérios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Temporalización	Grao mínimo de consecución	Procedementos e instrumentos de avaliación	Competencias clave
Bloque 2. A era das revolucións liberais						
independentistas. O caso español		<p> sinala os proles e os contras.</p>				<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSC ▪ CAA ▪ CCL
		<ul style="list-style-type: none"> ▪ XHB2.2.2. Redacta unha narrativa sintética cos principais feitos dalgunha das revolucións burguesas do século XVIII, acudindo a explicacións causais, e indica os proles e os contras. 				<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSC ▪ CAA ▪ CCL
		<ul style="list-style-type: none"> ▪ XHB2.2.3. Discute as implicacións da violencia empregando diversos tipos de fontes. 				<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSC ▪ CAA ▪ CCL

Contidos	Critérios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Temporalización	Grao mínimo de consecución	Procedementos e instrumentos de avaliación	Competencias clave
Bloque 3. A revolución industrial						
<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.1. Revolución Industrial: concepto; factores económicos, sociais e ideolóxicos que a fan posible. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.1. Describir os feitos salientables da Revolución Industrial e o seu encadeamento causal. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ XHB3.1.1. Analiza os proles e os contras da primeira Revolución Industrial en Inglaterra. 	1º TRIMESTRE (UNIDADE 2)	3	<ul style="list-style-type: none"> - Proba de control - Observación directa - Actividades escritas 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSC ▪ CAA ▪ CCL
<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.2. Revolución Industrial: desde Gran Bretaña ao resto de Europa. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.2. Analizar as vantaxes e os inconvenientes de ser un país pioneiro nos cambios. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ XHB3.2.1. Analiza e compara a industrialización de diferentes países de Europa, América e Asia, nas súas distintas escalas temporais e xeográficas. 	1º TRIMESTRE (UNIDADE 2)	2	<ul style="list-style-type: none"> - Proba de control - Observación directa - Actividades escritas 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSC ▪ CAA ▪ CCL

Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Temporalización	Grao mínimo de consecución	Procedementos e instrumentos de avaliación	Competencias clave
Bloque 3. A revolución industrial						
		<ul style="list-style-type: none"> XHB3.2.1. Compara o proceso de industrialización en Inglaterra e nos países nórdicos. 				<ul style="list-style-type: none"> CSC CAA CCL
<ul style="list-style-type: none"> B3.3. Consecuencias da Revolución Industrial. Movemento obreiro (orixes, ideoloxías e formas de organización). 	<ul style="list-style-type: none"> B3.3. Entender o concepto de progreso, e os sacrificios e os avances que leva consigo. 	<ul style="list-style-type: none"> XHB3.3.1. Explica a situación laboral feminina e infantil nas cidades industriais. 	1º TRIMESTRE (UNIDADES 2 e 3)	3	<ul style="list-style-type: none"> - Proba de control - Observación directa - Actividades escritas 	<ul style="list-style-type: none"> CSC CSIEE CCL
<ul style="list-style-type: none"> B3.4. Discusión en torno ás características da industrialización en España e Galicia: éxito ou fracaso? 	<ul style="list-style-type: none"> B3.4. Analizar a evolución dos cambios económicos en España e en Galicia, a raíz da industrialización parcial do país. 	<ul style="list-style-type: none"> XHB3.4.1. Especifica algunhas repercusións políticas como consecuencia dos cambios económicos en España. 	1º TRIMESTRE (UNIDADE 4)	2	<ul style="list-style-type: none"> - Proba de control - Observación directa - Actividades escritas 	<ul style="list-style-type: none"> CSC
<ul style="list-style-type: none"> B3.5. A ciencia no século XIX. 	<ul style="list-style-type: none"> B3.5. Coñecer os principais avances científicos e tecnolóxicos do século XIX, e a súa relación coas revolucións industriais 	<ul style="list-style-type: none"> XHB3.5.1. Elabora un eixe cronolóxico, diacrónico e sincrónico, cos principais avances científicos e tecnolóxicos do século XIX. 	1º TRIMESTRE (UNIDADE 2) 2º TRIMESTRE (UNIDADE 5)	2	<ul style="list-style-type: none"> - Proba de control - Observación directa - Actividades escritas 	<ul style="list-style-type: none"> CSC CAA CMCC T

Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Temporalización	Grao mínimo de consecución	Procedementos e instrumentos de avaliación	Competencias clave
Bloque 4. O Imperialismo do século XIX e a I Guerra Mundial						
<ul style="list-style-type: none"> B4.1. O imperialismo no século XIX: concepto. 	<ul style="list-style-type: none"> B4.1. Identificar as potencias imperialistas e a repartición de poder económico e político no 	<ul style="list-style-type: none"> XHB4.1.1. Explica razoadamente que o concepto imperialismo reflicte unha realidade que influirá na xeopolítica 	2º TRIMESTRE (UNIDADE 5)	2	<ul style="list-style-type: none"> - Proba de control - Observación directa - Actividades escritas 	<ul style="list-style-type: none"> CSC CAA CCL

Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Temporalización	Grao mínimo de consecución	Procedementos e instrumentos de avaliación	Competencias clave
Bloque 4. O Imperialismo do século XIX e a I Guerra Mundial						
	<p>mundo no derradeiro cuarto do século XIX e no principio do XX.</p>	<p>mundial e nas relacións económicas transnacionais.</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ XHB4.1.2. Elabora discusións sobre eurocentrismo e a globalización. 				<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSC ▪ CAA ▪ CCL
<ul style="list-style-type: none"> ▪ B4.2. Imperialismo: causas, desenvolvemento e consecuencias. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B4.2. Establecer xerarquías causais (aspecto e escala temporal) da evolución do imperialismo. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ XHB4.2.1. Sabe recoñecer cadeas e interconexións causais entre colonialismo, imperialismo e a Gran Guerra de 1914. 	2º TRIMESTRE (UNIDADE 5)	2	<ul style="list-style-type: none"> - Proba de control - Observación directa - Actividades escritas 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSC ▪ CAA
<ul style="list-style-type: none"> ▪ B4.3. Causas e consecuencias da Gran Guerra (1914-1919) ou I Guerra Mundial. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B4.3. Coñecer os principais acontecementos da Gran Guerra, as súas interconexións coa Revolución Rusa e as consecuencias dos tratados de Versalles. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ XHB4.3.1. Diferencia os acontecementos dos procesos, nunha explicación histórica, da I Guerra Mundial. 	2º TRIMESTRE (UNIDADE 6)	3	<ul style="list-style-type: none"> - Proba de control - Observación directa - Actividades escritas 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSC ▪ CAA
		<ul style="list-style-type: none"> ▪ XHB4.3.2. Analiza o novo mapa político de Europa. 				<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSC ▪ CAA
		<ul style="list-style-type: none"> ▪ XHB4.3.3. Describe a derrota de Alemaña desde a súa propia perspectiva e desde a dos aliados. 				<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSC ▪ CAA ▪ CCL
<ul style="list-style-type: none"> ▪ B4.4. Revolución Rusa. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B4.4. Esquematizar a orixe, o desenvolvemento e as consecuencias da Revolución Rusa. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ XHB4.4.1. Contrasta algunhas interpretacións do alcance da Revolución Rusa na súa época e na actualidade. 	2º TRIMESTRE (UNIDADE 6)	2	<ul style="list-style-type: none"> - Proba de control - Observación directa - Actividades escritas 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSC ▪ CAA ▪ CCL
<ul style="list-style-type: none"> ▪ B4.5. A arte no século XIX. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B4.5. Relacionar movementos culturais como o romanticismo, en distintas áreas, e recoñecer a 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ XHB4.5.1. Comenta analiticamente cadros, esculturas e exemplos 	1º TRIMESTRE (UNIDADES 2 e 3)	2	<ul style="list-style-type: none"> - Proba de control - Observación directa 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSC ▪ CAA

Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Temporalización	Grao mínimo de consecución	Procedementos e instrumentos de avaliación	Competencias clave
Bloque 4. O Imperialismo do século XIX e a I Guerra Mundial						
	orixinalidade de movementos artísticos como o impresionismo, o expresionismo e outros "ismos" en Europa.	arquitectónicos da arte do século XIX. <ul style="list-style-type: none"> XHB4.5.2. Compara movementos artísticos europeos e asiáticos. 	2º TRIMESTRE (UNIDADE 5)		- Actividades escritas	<ul style="list-style-type: none"> CCL CCEC

Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Temporalización	Grao mínimo de consecución	Procedementos e instrumentos de avaliación	Competencias clave
Bloque 5. A época de entreguerras (1919-1945)						
<ul style="list-style-type: none"> B5.1. Período de entreguerras: do final da Gran Guerra ao crac do 29 e a Gran Depresión. 	<ul style="list-style-type: none"> B5.1. Coñecer e comprender os acontecementos, os feitos e os procesos máis importantes do período de entreguerras, e a súa conexión co presente, e estudar a xerarquía causal nas explicacións históricas sobre esta época. 	<ul style="list-style-type: none"> XHB5.1.1. Analiza interpretacións diversas de fontes históricas e historiográficas de distinta procedencia. XHB5.1.2. Relaciona algunhas cuestións concretas do pasado co presente e as posibilidades do futuro, como o alcance das crises financeiras de 1929 e de 2008. XHB5.1.3. Discute as circunstancias da loita polo sufraxio da muller. 	2º TRIMESTRE (UNIDADE 6)	3	- Proba de control - Observación directa - Actividades escritas	<ul style="list-style-type: none"> CSC CAA CCL CSC CAA CSC CAA CCL
<ul style="list-style-type: none"> B5.2. Fascismo italiano e nazismo alemán. 	<ul style="list-style-type: none"> B5.2. Analizar as causas do auge dos fascismos en Europa. 	<ul style="list-style-type: none"> XHB5.2.1. Explica diversos factores que fixeron posible o auge do fascismo en Europa. 	2º TRIMESTRE (UNIDADE 7)	2	- Proba de control - Observación directa - Actividades escritas	<ul style="list-style-type: none"> CSC CCL

Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Temporalización	Grao mínimo de consecución	Procedementos e instrumentos de avaliación	Competencias clave
Bloque 5. A época de entreguerras (1919-1945)						
▪ B5.3. II República española e a Guerra Civil.	▪ B5.3. Coñecer as tensións que levaron en España á proclamación da II República e ao estoupido da Guerra Civil	▪ XHB5.3.1. Explica as principais reformas durante a II República española, e reaccións a elas.	3º TRIMESTRE (UNIDADE 8)	2	- Proba de control - Observación directa - Actividades escritas	▪ CSC ▪ CCL
		▪ XHB5.3.2. Explica as causas da Guerra Civil española no contexto europeo e internacional.				▪ CSC ▪ CAA ▪ CCL

Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Temporalización	Grao mínimo de consecución	Procedementos e instrumentos de avaliación	Competencias clave
Bloque 6. As causas e consecuencias da II Guerra Mundial (1939-1945)						
▪ B6.1. Orixes da II Guerra Mundial.	▪ B6.1. Coñecer as causas da II Guerra Mundial.	▪ XHB6.1.1. Recoñece a xerarquía causal (diferente importancia dunhas causas ou outras segundo as narrativas).	2º TRIMESTRE (UNIDADE 7)	3	- Proba de control - Observación directa - Actividades escritas	▪ CSC ▪ CAA
▪ B6.2. Desenvolvemento da II Guerra Mundial: extensión, fases, formas de guerra e principais consecuencias.	▪ B6.2. Coñecer os principais feitos da II Guerra Mundial, diferenciar as escalas xeográficas nesta guerra (europea e mundial) e entender o concepto de guerra total.	▪ XHB6.2.1. Sitúa nun mapa as fases do conflito.	2º TRIMESTRE (UNIDADE 7)	2	- Proba de control - Observación directa - Actividades escritas	▪ CSC ▪ CAA
		▪ XHB6.2.2. Dá unha interpretación de por que rematou antes a guerra europea que a mundial.				▪ CSC ▪ CAA ▪ CCL
		▪ XHB6.2.3. Elabora unha narrativa explicativa das causas e as consecuencias da II Guerra Mundial, a				▪ CSC ▪ CAA ▪ CCL

Contidos	Critérios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Temporalización	Grao mínimo de consecución	Procedementos e instrumentos de avaliación	Competencias clave
Bloque 6. As causas e consecuencias da II Guerra Mundial (1939-1945)						
		distintos niveis temporais e xeográficos.				
<ul style="list-style-type: none"> B6.3. O Holocausto. 	<ul style="list-style-type: none"> B6.3. Entender o contexto en que se desenvolveu o Holocausto na guerra europea e as súas consecuencias. 	<ul style="list-style-type: none"> XHB6.3.1. Recoñece a significación do Holocausto na historia mundial. 	2º TRIMESTRE (UNIDADE 7)	3	<ul style="list-style-type: none"> - Proba de control - Observación directa - Actividades escritas 	<ul style="list-style-type: none"> CSC
<ul style="list-style-type: none"> B6.4. Nova xeopolítica mundial: Guerra Fría e plans de reconstrución posbélica. 	<ul style="list-style-type: none"> B6.4. Comprender o concepto de Guerra Fría no contexto de despois de 1945, e as relacións entre os dous bloques, os EEUU e a URSS. 	<ul style="list-style-type: none"> XHB6.4.1. Utilizando fontes históricas e historiográficas, explica algúns dos conflitos enmarcados na época da Guerra Fría. 	3º TRIMESTRE (UNIDADE 9)	2	<ul style="list-style-type: none"> - Proba de control - Observación directa - Actividades escritas 	<ul style="list-style-type: none"> CSC CAA CCL
		<ul style="list-style-type: none"> XHB6.4.2. Describe as consecuencias da guerra de Vietnam. 				<ul style="list-style-type: none"> CSC CAA CCL
<ul style="list-style-type: none"> B6.5. Procesos de descolonización en Asia e África. 	<ul style="list-style-type: none"> B6.5. Organizar os feitos máis importantes da descolonización de posguerra no século XX e comprender os límites da descolonización e da independencia nun mundo desigual. 	<ul style="list-style-type: none"> XHB6.5.1. Describe os feitos relevantes do proceso descolonizador. 	3º TRIMESTRE (UNIDADE 9)	2	<ul style="list-style-type: none"> - Proba de control - Observación directa - Actividades escritas 	<ul style="list-style-type: none"> CSC CCL
		<ul style="list-style-type: none"> XHB6.5.2. Distingue entre contextos diferentes do mesmo proceso, por exemplo, África subsahariana (anos 50 e 60) e a India (1947). 				<ul style="list-style-type: none"> CSC CAA

Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Temporalización	Grao mínimo de consecución	Procedementos e instrumentos de avaliación	Competencias clave
Bloque 7. A estabilización do Capitalismo e o illamento económico do bloque soviético						
<ul style="list-style-type: none"> B7.1. Evolución dos bloques soviético e capitalista. O "Welfare State". 	<ul style="list-style-type: none"> B7.1. Entender os avances económicos dos réximes soviéticos e os perigos do seu illamento interno, así como os avances económicos do "Welfare State" en Europa. 	<ul style="list-style-type: none"> XHB7.1.1. Explica os avances dos réximes soviéticos e do "Welfare State" en Europa. 	3º TRIMESTRE (UNIDADE 9)	2	- Proba de control - Observación directa - Actividades escritas	<ul style="list-style-type: none"> CSC CAA CCL
		<ul style="list-style-type: none"> XHB7.1.2. Recoñece os cambios sociais derivados da incorporación da muller ao traballo asalariado. 				<ul style="list-style-type: none"> CSC
<ul style="list-style-type: none"> B7.2. Crise do petróleo (1973). 	<ul style="list-style-type: none"> B7.2. Comprender o concepto de crise económica e a súa repercusión mundial nun caso concreto. 	<ul style="list-style-type: none"> XHB7.2.1. Compara a crise enerxética de 1973 coa financeira de 2008. 	3º TRIMESTRE (UNIDADE 9)	1	- Proba de control - Observación directa - Actividades escritas	<ul style="list-style-type: none"> CSC CAA CCL
<ul style="list-style-type: none"> B7.3. Ditadura de Franco en España. 	<ul style="list-style-type: none"> B7.3. Explicar as causas de que se establecera unha ditadura en España tras a Guerra Civil, e como foi evolucionando esa ditadura desde 1939 a 1975. 	<ul style="list-style-type: none"> XHB7.3.1. Coñece a situación da posguerra e a represión en España, así como as fases da ditadura de Franco 	3º TRIMESTRE (UNIDADE 8)	2	- Proba de control - Observación directa - Actividades escritas	<ul style="list-style-type: none"> CSC
		<ul style="list-style-type: none"> XHB7.3.2. Discute como se entende en España e en Europa o concepto de memoria histórica 				<ul style="list-style-type: none"> CSC CAA CCL

Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Temporalización	Grao mínimo de consecución	Procedementos e instrumentos de avaliación	Competencias clave
Bloque 8. O mundo recente entre os séculos XX e XXI						
	<ul style="list-style-type: none"> B8.1. Interpretar procesos a medio prazo de cambios 	<ul style="list-style-type: none"> XHB8.1.1. Interpreta o renacemento e o declive das nacións no novo mapa 	3º TRIMESTRE	2	- Proba de control - Observación directa	<ul style="list-style-type: none"> CSC CAA

Contidos	Critérios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Temporalización	Grao mínimo de consecución	Procedementos e instrumentos de avaliación	Competencias clave
Bloque 8. O mundo recente entre os séculos XX e XXI						
<ul style="list-style-type: none"> B8.1. Formas económicas e sociais do capitalismo no mundo. 	económicos, sociais e políticos a nivel mundial.	político europeo desa época	(UNIDADE 9)		- Actividades escritas	
		<ul style="list-style-type: none"> XHB8.1.2. Comprende os proles e contras do estado do benestar. 				<ul style="list-style-type: none"> CSC
<ul style="list-style-type: none"> B8.2. Colapso dos réximes soviéticos e as súas consecuencias. 	<ul style="list-style-type: none"> B8.2. Coñecer as causas e as consecuencias inmediatas do colapso da URSS e outros réximes socialistas. 	<ul style="list-style-type: none"> XHB8.2.1. Analiza aspectos políticos, económicos e culturais dos cambios producidos tralo colapso da URSS. 	3º TRIMESTRE (UNIDADE 9)	2	- Proba de control - Observación directa - Actividades escritas	<ul style="list-style-type: none"> CSC CAA CCL
<ul style="list-style-type: none"> B8.3. Transición política en España: da ditadura á democracia (1975-1982). 	<ul style="list-style-type: none"> B8.3. Coñecer os principais feitos que conduciron ao cambio político e social en España despois de 1975, e sopesar distintas interpretacións sobre ese proceso. 	<ul style="list-style-type: none"> XHB8.3.1. Compara interpretacións sobre a Transición española nos anos setenta do século XX e na actualidade. 	3º TRIMESTRE (UNIDADE 10)	2	- Proba de control - Observación directa - Actividades escritas	<ul style="list-style-type: none"> CSC CAA CCL
		<ul style="list-style-type: none"> XHB8.3.2. Enumera e describe algúns dos principais fitos que deron lugar ao cambio na sociedade española da transición: coroación de Xoán Carlos I, lei para a reforma política de 1976, lei de amnistía de 1977, apertura de Cortes Constituíntes, aprobación da Constitución de 1978, primeiras eleccións xerais, creación do Estado das autonomías, etc. 				<ul style="list-style-type: none"> CSC CCL
		<ul style="list-style-type: none"> XHB8.3.3. Analiza o problema do terrorismo en España durante esta etapa (ETA, GRAPO, Terra Lliure, 				<ul style="list-style-type: none"> CSC CAA CCL

Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Temporalización	Grao mínimo de consecución	Procedementos e instrumentos de avaliación	Competencias clave
Bloque 8. O mundo recente entre os séculos XX e XXI						
		etc.): a xénese e a historia das organizacións terroristas, a aparición dos primeiros movementos asociativos en defensa das vítimas, etc.				
<ul style="list-style-type: none"> B8.4. Camiño cara a Unión Europea: desde a unión económica a unha futura unión política supranacional. 	<ul style="list-style-type: none"> B8.4. Entender a evolución da construción da Unión Europea. 	<ul style="list-style-type: none"> XHB8.4.1. Discute sobre a construción da Unión Europea e do seu futuro. 	3º TRIMESTRE (UNIDADE 9)	2	<ul style="list-style-type: none"> - Proba de control - Observación directa - Actividades escritas 	<ul style="list-style-type: none"> CSC CAA CCL

Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Temporalización	Grao mínimo de consecución	Procedementos e instrumentos de avaliación	Competencias clave
Bloque 9. A Revolución Tecnolóxica e a globalización a finais do século XX e principio do XXI						
<ul style="list-style-type: none"> B9.1. A globalización económica: concepto e características. 	<ul style="list-style-type: none"> B9.1. Definir a globalización e identificar algúns dos seus factores. 	<ul style="list-style-type: none"> XHB9.1.1. Procura na prensa novas dalgún sector con relacións globalizadas, e elabora argumentos a favor e en contra. XHB9.1.2. Elabora discusións sobre o eurocentrismo e a globalización. 	3º TRIMESTRE (UNIDADE 9)	3	<ul style="list-style-type: none"> - Proba de control - Observación directa - Actividades escritas 	<ul style="list-style-type: none"> CSC CD CCL CAA CSIEE CSC CAA CCL
<ul style="list-style-type: none"> B9.2. Papel da Revolución Tecnolóxica na globalización. 	<ul style="list-style-type: none"> B9.2. Identificar algúns dos cambios fundamentais que supón a Revolución Tecnolóxica. 	<ul style="list-style-type: none"> XHB9.2.1. Analiza algunhas ideas de progreso e retroceso na implantación das recentes tecnoloxías da información 	3º TRIMESTRE (UNIDADE 9)	2	<ul style="list-style-type: none"> - Proba de control - Observación directa - Actividades escritas 	<ul style="list-style-type: none"> CSC CAA CCL CD

Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Temporalización	Grao mínimo de consecución	Procedementos e instrumentos de avaliación	Competencias clave
Bloque 9. A Revolución Tecnolóxica e a globalización a finais do século XX e principio do XXI						
		e da comunicación, a distintos niveis xeográficos.				
<ul style="list-style-type: none"> B9.3. Consecuencias da globalización. Relacións interrexionais; focos de conflito. 	<ul style="list-style-type: none"> B9.3. Recoñecer o impacto destes cambios a nivel local, autonómico, estatal e global, prevendo posibles escenarios máis e menos desexables de cuestións ambientais transnacionais, e discutir as novas realidades do espazo globalizado. 	<ul style="list-style-type: none"> XHB9.3.1. Crea contidos que inclúen recursos como textos, mapas e gráficos, para presentar algún aspecto conflictivo das condicións sociais do proceso de globalización. 	3º TRIMESTRE (UNIDADE 9)	2	<ul style="list-style-type: none"> - Proba de control - Observación directa - Actividades escritas 	<ul style="list-style-type: none"> CSC CD CAA CCL CMCC T CSIEE

Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Temporalización	Grao mínimo de consecución	Procedementos e instrumentos de avaliación	Competencias clave
Bloque 10. A relación entre o pasado, o presente e o futuro a través da historia e a xeografía						
<ul style="list-style-type: none"> B10.1. Relación entre o pasado, o presente e o futuro a través da historia e a xeografía. 	<ul style="list-style-type: none"> B10.1. Recoñecer que o pasado non está "morto e enterrado", senón que determina o presente e os posibles futuros e espazos, ou inflúe neles. 	<ul style="list-style-type: none"> XHB10.1.1. Formula posibles beneficios e desvantaxes para as sociedades humanas e para o medio natural dalgunhas consecuencias do quecemento global, como o desxeamento do Báltico. XHB10.1.2. Sopesa como unha Europa en guerra durante o século XX pode chegar a unha unión económica e política no século XXI. 	TODAS AS UNIDADES	3	<ul style="list-style-type: none"> - Proba de control - Observación directa - Actividades escritas 	<ul style="list-style-type: none"> CSC CMCC T CAA CCL CSC CAA

Contidos	Critérios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Temporalización	Grao mínimo de consecución	Procedementos e instrumentos de avaliación	Competencias clave
Bloque 10. A relación entre o pasado, o presente e o futuro a través da historia e a xeografía						
		<ul style="list-style-type: none"> XHB10.1.3. Compara (nun aspecto ou en varios) as revolucións industriais do século XIX coa revolución tecnolóxica de finais do século XX e principio do XXI. 				<ul style="list-style-type: none"> CSC CMCC T CAA
<ul style="list-style-type: none"> B10.2. Cambio e continuidade. 	<ul style="list-style-type: none"> B10.2. Explicar as características de cada tempo histórico e certos acontecementos que determinaron cambios fundamentais no rumbo da historia, diferenciando períodos que facilitan o seu estudo e a súa interpretación. 	<ul style="list-style-type: none"> XHB10.2.1. Ordena temporalmente algúns feitos históricos e outros feitos salientables, utilizando para iso as nocións básicas de sucesión, duración e simultaneidade. 	TODAS AS UNIDADES	3	- Proba de control - Observación directa - Actividades escritas	<ul style="list-style-type: none"> CSC CMCC T
		<ul style="list-style-type: none"> XHB10.2.2. Realiza diversos tipos de eixes cronolóxicos e mapas históricos. 				<ul style="list-style-type: none"> CSC CMCC T
<ul style="list-style-type: none"> B10.3. Tempo histórico. 	<ul style="list-style-type: none"> B10.3. Entender que os acontecementos e os procesos ocorren ao longo do tempo e á vez no tempo (diacronía e sincronía). 	<ul style="list-style-type: none"> XHB10.3.1. Entende que varias culturas convivían á vez en diferentes enclaves xeográficos. 	TODAS AS UNIDADES	3	- Proba de control - Observación directa - Actividades escritas	<ul style="list-style-type: none"> CSC CMCC T
<ul style="list-style-type: none"> B10.4. Vocabulario histórico e artístico: Idade Contemporánea. 	<ul style="list-style-type: none"> B10.4. Utilizar o vocabulario histórico e artístico con precisión, inseríndoo no contexto adecuado. 	<ul style="list-style-type: none"> XHB10.4.1. Utiliza con fluidez e precisión o vocabulario histórico e artístico necesario. 	TODAS AS UNIDADES	3	- Proba de control - Observación directa - Actividades escritas	<ul style="list-style-type: none"> CSC CCL

5. Concrecións metodolóxicas da materia

5.1. Actividade lectiva presencial

- A metodoloxía didáctica é o conxunto de estratexias, procedementos e accións organizadas e planificadas polo profesorado, de xeito consciente e reflexivo, coa finalidade de posibilitar a aprendizaxe do alumnado e o logro dos obxectivos suscitados. Abrangue tanto a descrición das prácticas docentes como a organización do traballo dos/das docentes. O enfoque metodolóxico susténtase en “situacións de aprendizaxe”, que incorporan tarefas que contextualizan as aprendizaxes e que permiten avanzar en máis dunha competencia ao mesmo tempo.
- **Xeografía e Historia trata de presentarse como unha materia aberta** que se vai construíndo pouco a pouco, a partir de descubrimentos sucesivos:
- Ó inicio de cada unidade amósanselles ós alumnos e alumnas distintas fontes, a través das cales descubren o contido concreto sobre o que versa o tema: artigos de opinión, traballos especializados, cine, libros, enlaces de Internet, etc.
- Pasamos a focalizar as claves da unidade, coas que lles anticipamos ós estudantes o que descubrirán no tema e formularemos unha interrogante dirixida a motivar o seu interese por iniciar o estudio. Estas actuacións complétanse con actividades sobre coñecementos previos (Que sabes do tema?) e a súa aplicación para resolver un problema cotián (“casos prácticos”), así como sobre o seu pensamento crítico (“a túa opinión”).
- **A organización dos contidos en tarefas:** tratan a información básica. A tarefa é unha unidade de aprendizaxe, con obxectivos e contidos específicos de “saber” e “saber facer”. Por isto, cada tarefa está composta dun texto expositivo e de documentos gráficos e textuais para que o alumnado poida exercitarse correctamente. Unhas preguntas formulan a cuestión central da aprendizaxe. As actividades refírense á tarefa, aínda que ocasionalmente se traballen aspectos relacionados con outras. As actividades máis xerais resérvanse para o final da unidade. A información acompáñase de actividades que reforcen a aprendizaxe dos contidos conceptuais: cuestións sobre as principais ideas e relacións e debate sobre algún aspecto polémico ou de aplicación á localidade ou a Galicia. Os documentos presentados ós estudantes por unidade rematan cunha ficha (traballo de investigación), que trata a análise dos mapas, gráficos, ilustracións e textos. O sistema de tarefas facilita a claridade nos obxectivos, a avaliación formativa axeitada e a atención á diversidade.
- **A metodoloxía** empregada basearase na combinación de técnicas construtivistas con outras estratexias de aprendizaxe para a consecución tanto da autonomía persoal, como o desenvolvemento das capacidades do alumnado. Neste sentido, optamos polas seguintes pautas:
- As prioridades do carácter formativo da ESO e da área en concreto, o que implica unha selección de contidos que contribúan a lograr unha actitude favorable do alumnado e fomenta a súa autonomía para identificar problemas e suxerir solucións. De aí a importancia de que os contidos conecten cos intereses persoais dos adolescentes.
- Consecución de aprendizaxes significativas que axuden á memorización comprensiva do aprendido e, ó mesmo tempo, leven a unha reflexión crítica sobre os contidos das aprendizaxes.
- Programación coherente e lóxica para que o alumnado poida, partindo dos seus coñecementos e ideas previas, integrar as novas aprendizaxes na súa estrutura cognoscitiva.
- Ampliación da noción de contidos: no só memorizar feitos, senón engadir como obxecto de aprendizaxe procedementos e destrezas que permitan captar e comprender no seu significado real o feito social. Do mesmo xeito, unha aprendizaxe que non forme en actitudes e valores non cumpriría un dos obxectivos claves da educación: o desenvolvemento da personalidade dos alumnos e alumnas e a súa integración na sociedade.
- Lograr aprendizaxes funcionais, analizando modelos e situacións que poidan ser empregados polos alumnos e alumnas para resolver problemas e enfrontarse a novas situacións de aprendizaxe.

- En definitiva, a metodoloxía proposta intenta promover unha aprendizaxe reflexiva e significativa, propoñendo problemas e interrogantes, modificando concepcións erróneas e aportando instrumentos de análise que permitan a construción e adquisición de nocións correctas.

Propoñemos as seguintes **estratexias de ensino–aprendizaxe**:

- Expositivas: fundamentais como soporte da aprendizaxe de feitos e conceptos. É necesario ter uns puntos de referencia, un método e unha estruturación para que calquera investigación chegue a ser viable e operativa.
- De indagación: trátase de enfrontar ó alumnado a situacións problemáticas nas que deben levar á praxe e empregar reflexivamente conceptos, procedementos e actitudes. Esta estratexia permítelles ós alumnos e alumnas ser os protagonistas da súa propia aprendizaxe así como ampliar a súa autonomía.
- De análise causal: os feitos sociais, históricos e xeográficos analizaranse desde o prisma das relacións causa-efecto e multicausalidade.
- Asemade, neste curso seguirase a traballar na introducción das TIC na aula xa que dispoñemos dunha aula en 3º dotada con canon proxector e pizarra dixital.

.5.2. Actividade lectiva non presencial

Nunha hipotética suspensión da actividade docente estableceuse desde o departamento unha docencia de tipo telemático para o seguimento tal e como se detalla deseguido.

Metodoloxía

Tras unha hipotética suspensión da actividade docente establecerase desde o departamento unha docencia de tipo telemático. O medio de contacto é a aula virtual habitual á que se poderá acceder desde a web do centro.

Actividades

Actividades de reforzo que versarán sobre contidos xa traballados na aula (especialmente para o alumnado con maiores dificultades).

Actividades de ampliación sobre contidos explicados vía online. Estas actividades tratarán sobre estándares non vistos na aula pero que se consideran básicos para unha visión holística e tendo presente, que pola súa natureza, a materia non ten carácter de continuación nos seguintes cursos.

Materiais e recursos

Os materiais que se empregan son o libro de texto, materiais achegados polo profesor e medios audiovisuais online.

6. Materiais e recursos didácticos

.6.1. Libros de texto:

Para o actual ano académico contamos co libro de texto Xeografía e Historia 4º ESO da editorial Santillana (Proxecto Saber Facer).

.6.2. Material complementario

Ademais contamos no centro cunha colección de filmes idóneos para traballar as distintas temáticas da materia, colección de documentais sobre grandes personaxes históricos así como libros na biblioteca do centro sobre todos os temas tratados.

7. Criterios de avaliación e cualificación

7.1. Criterios de avaliación

Os criterios de avaliación son o referente específico para avaliar a aprendizaxe do alumnado. Describen aquilo que se quere valorar e que o alumnado debe lograr, tanto en coñecementos coma en competencias, e responden ao que se pretende conseguir en cada disciplina. Nas táboas do apartado 4 pódense observar o criterios de avaliación da materia.

7.2. Criterios de cualificación

No que se refire á cualificación temos que ter en conta que á hora de cualificar numericamente ós discentes nas distintas avaliacións do curso, valoraremos as probas escritas e orais, os traballos de investigación e actividades realizadas polo alumnado na aula e na casa, así como o traballo diario.

- **Probas escritas e orais**

En cada avaliación realizarase un mínimo dunha e un máximo de tres probas escritas sobre os contidos traballados. Nas probas realizadas, onde se combinan preguntas curtas, de desenvolver, definicións... non procuramos unha aprendizaxe eminentemente memorística, senón que buscamos que os alumnos relacionen contidos. En consecuencia, as preguntas de desenvolver, idóneas para relacionar os contidos, terán un peso maior na puntuación global dos exames. No inicio do curso os alumnos serán informados dos criterios de cualificación acordados por este departamento, se ben incidiremos especialmente nunha serie de normas que os discentes deben ter claras no momento da realización das distintas probas. As normas son as seguintes:

- ✓ Se o profesor da materia observa que un alumno fai trampas durante a realización do exame (enténdase copiar), o alumno obterá unha cualificación de 0 puntos no mesmo.
- ✓ Os exames deben ser realizados con bolígrafo de cor negro ou azul, nunca a lapis. Aquelas preguntas contestadas a lapis non serán corrixiadas e a cualificación nas mesmas será de 0 puntos.

No caso daqueles alumnos que sistematicamente non fagan as actividades solicitadas e/ou deixen o exame en branco ou practicamente en branco, poderase considerar como abandono da materia. Esta actitude por parte do/s discente/s será comunicada ó titor/a para que á súa vez llo comunique ós pais do alumno. O obxectivo é reconducir o proceso de aprendizaxe do discente en vías da consecución dos obxectivos marcados no curso.

As probas realizadas polo alumno durante cada avaliación suporá o 75% da nota final. O exame está puntuado sobre 10 puntos.

- **Traballos e/ou actividades específicas**

En cada trimestre poderanse encargar un sinxelo traballo de investigación e documentación e que será cualificado de 0 a 10. Dito traballo haberá de ser entregado na data límite que se indicará previamente por parte do profesor.

Ademais da parte escrita, o traballo deberá ser exposto en aulas, de maneira que se practique tamén a expresión oral e/ou o uso das TIC. Para a súa realización chegado o momento, o profesor indicará cal é a temática e o proceso a seguir para a súa realización.

Incluimos aquí tamén tarefas específicas recollidas polo profesor para a súa cualificación. O profesor fixará unha data de entrega para as actividades que debe ser respectada. No caso de que un alumno/a entregue a actividade fóra de prazo o profesor cualificará a actividade como N/E, o que non exime de que a actividade sexa entregada ao alumno corrixiada como se ven facendo.

Este apartado suporá o 10% da cualificación. No caso de non facerse un traballo de investigación ou tarefa concretos nunha avaliación esta porcentaxe incluírase no apartado "traballo diario" que, deste xeito, terá un valor de ponderación- do 25%.

- **Traballo diario: (a) realización de tarefas, (b) caderno e (c) actitude**

(a) As actividades que realiza o discente na aula e na casa son tamén obxecto de avaliación por parte do docente. Nas actividades realizadas na aula terase en conta se o alumno se centra no seu traballo ou se dispersa. O profesor revisará os cadernos dos alumnos anotando o nome daqueles que non realizaron as

tarefas indicadas. Necesariamente todo o alumnado participará na corrección dos exercicios (normalmente de maneira oral), e o profesor tomará nota das intervencións dos alumnos. Este sistema permite ó docente contar con varias notas de cada un dos alumnos.

(b) O caderno é o instrumento básico no que o alumnado irá reflectindo o seu traballo diario tanto dentro da aula como fóra dela. E por iso que tamén será obxecto de revisión cando o profesor así o considere oportuno.

(c) A actitude e o esforzo que os discentes amosan durante as clases e na realización das tarefas tamén serán avaliados. No referente á actitude, partimos da base de que o bo comportamento non se premia, xa que debe ser a norma, e o que se castiga é o mal comportamento, a excepción á norma. Entenderase por mal comportamento: as interrupcións das explicacións do docente, as chamadas de atención a un alumno por estar a falar cun compañeiro ou mal sentado; as faltas de respecto entre compañeiros; as faltas de respecto ó profesor, non traer o material, non facer as tarefas indicadas ... Espérase por parte do alumnado unha actitude positiva de cara a materia, valorándose a súa participación voluntaria nas actividades, o seu traballo, que asuma os seus erros, non proteste sen fundamentos, se sobrepoña ás adversidades -enténdase unha mala cualificación nun exame por exemplo

As cualificacións acadadas polos alumnos este apartado suporán o 15% da súa cualificación final en cada unha das avaliacións.

Finalmente, computaranse todas as notas de cada alumno e procederemos a facer a media correspondente.

Cómpre por último sinalar que o redondeo das cualificacións en cada avaliación farase a partires de 0,75 sempre que a actitude e evolución da alumna/o sexa positiva e continuada no tempo.

.7.3. Recuperación de avaliacións pendentes, avaliación ordinaria de xuño e extraordinaria de setembro

Xa para rematar con este apartado da nosa programación debemos ter presente que a avaliación final de xuño reflecte o resultado da avaliación continua do alumnado durante o curso, pero convén indicar que se levarán a cabo distintos exames de recuperación, podendo producirse as seguintes situacións:

A- Se o alumno suspende a 1ª avaliación, nos primeiros días de clase tras a volta das vacacións de nadal realizará un exame de recuperación similar ós que se fixeron nese trimestre e que incluírá todos os contidos que foron traballados nel. No caso de non aprobar a recuperación, a finais de curso, no mes de xuño, terá unha nova oportunidade para recuperar esa avaliación

B- Se o alumno suspende a 2ª avaliación, nos primeiros días de clase tras a entrega das notas realizará un exame de recuperación similar ós que se fixeron nese trimestre e que incluírá todos os contidos que foron traballados nel. No caso de non aprobar a recuperación, a finais de curso, no mes de xuño, terá unha nova oportunidade para recuperar esa avaliación

C- Se o alumno suspende a 3ª avaliación, realizará un exame de recuperación na última semana antes da entrega das notas de xuño.

Este exame de recuperación do mes xuño só o poderán realizar aqueles alumnos que teñan unha avaliación suspensa. Como norma xeral, aqueles que teñan dúas avaliacións cunha cualificación negativa e sen progresión evidente terán que ir á recuperación de setembro.

Aqueles alumnos que despois das probas de recuperación mencionadas anteriormente sigan tendo algunha avaliación pendente terán, na avaliación ordinaria de xuño, unha cualificación de suspenso, debendo presentarse ao exame de setembro coa totalidade da materia.

A proba de setembro consistirá nun exame escrito similar ós realizados durante o curso, onde se combinarán distintos modelos de preguntas – definicións, preguntas curtas, pregunta tema de desenvolver...

8. Organización de actividades de seguimento e avaliación das materias pendentes previas ao curso 2019-2020

Non hai alumnado coa materia pendente antes do curso 2019-2020.

9. Plan de seguimento do alumnado repetidor

Non hai alumnado repetidor no presente curso académico.

10. Plan de recuperación para o alumnado que promocionou coa materia suspensa en base á adaptación da programación durante o curso 2019-2020

Non hai alumnado con estas características no centro.

11. Deseño da avaliación inicial e medidas a adoptar en función dos resultados

Nas primeiras sesións do curso académico o alumnado realiza unha proba de avaliación inicial con preguntas sobre os temas que se van a traballar nesta materia durante este curso académico. A proba realízase novamente nas últimas sesións do curso para ver a evolución dos discentes, xa que partimos da base de que moitos dos contidos que se ven neste curso nunca foron traballados polo alumnado. A proba, non obstante, serve ó docente para comprobar que coñecementos teñen sobre o tema, xa que a pesar de non traballalos con anterioridade na escola, hai que ter en conta que a televisión, prensa, conversas no ámbito familiar, Internet... ofrece moitas posibilidades de achegarse a estes temas.

Os resultados obtidos pónense en coñecemento dos outros docentes na reunión de avaliación inicial que ten lugar no centro a comezos do mes de outubro. Os resultados permiten establecer o nivel medio do alumnado e detectar posibles problemas que así poderán ser atendidos dun modo máis completo desde o inicio do curso polo profesor encargado da materia, contando tamén, de ser o caso, coa axuda da orientadora e/ou a profesora de pedagogía terapéutica.

12. Plan de reforzo para o alumnado que promocionou coa materia aprobada en base á adaptación da programación durante o curso 2019-2020

Durante a primeira avaliación aproveitaranse as semanas do mes de setembro para sintetizar os contidos que se consideran nucleares para o desenvolvemento do currículo correspondente ao curso actual. Así e todo como se deixou constancia na documentación de adaptación á situación COVID do pasado ano académico, durante a docencia telemática viuse a totalidade da materia.

13. Medidas de atención á diversidade

No ensino temos a obrigatoriedade de impartir os mesmos coñecementos a estudantes con distintas necesidades, expectativas, capacidades e formación de base.

O primeiro paso é detectar o nivel de coñecementos previos e a motivación dos alumnos e alumnas mediante a proposta de reflexións iniciais sinxelas. Unha vez realizada esta tarefa, presentaráselles ós rapaces e rapazas unhas actividades con distinto grao de complexidade, de modo que o profesor poida seleccionar as actividades adaptadas ás capacidades de cada alumno ou alumna.

O profesorado proporciona o material necesario para traballar con aqueles alumnos e alumnas que non obtivesen unha avaliación positiva. O material empregado ofrece as seguintes vantaxes:

- A selección estrita de todos aqueles contidos básicos e fundamentais de cada unha das unidades do curso.
- A preocupación pola motivación e por fomentar a curiosidade e o interese, que adoita ser un dos problemas básicos dos alumnos e alumnas que se enfrontan á área de Ciencias Sociais. Isto lógrase a través de:
  - A aplicación dos contidos á resolución de problemas ligados coa vida cotiá ou que sexan chocantes e enigmáticos. É un enfoque máis práctico ca teórico.

- A variedade dos tipos de actividades, moitas delas de presentación máis lúdica cás habituais nun libro de texto ou nos apuntamentos.
- O repaso dos contidos adquiridos, permitindo un traballo autónomo en función das necesidades dos alumnos.
- A preferencia polas actividades metodolóxicas máis ca conceptuais. Trátase de exercitar ós alumnos e alumnas nas destrezas intelectuais máis básicas:
  - Observación, descrición e rexistro de datos.
  - Análise de elementos, factores, cambios e permanencias.
  - Comprensión de textos.
  - Expresión escrita axeitada.
  - Síntese de coñecementos.
  - Elaboración e interpretación de textos, mapas, planos, bosquejos, gráficos, series estatísticas, etc.

Outros recursos a empregar:

Existe unha gran diversidade de elementos que poden ser fundamentais á hora de motivar ós alumnos e de atender á súa diversidade:

- CD-ROM (formato dixital).- Incorpora elementos multimedia e interactivos en cada unidade: simulacións, vídeos, enlaces de Internet, mapas activos, música, etc. As súas grandes vantaxes son, xa que logo, a riqueza de contidos de tipo multimedia e a súa contextualización co libro de texto, é dicir, no ritmo da clase.
- Máis recursos, contextualizados coa unidade correspondente. Poden ser de distinto tipo:
  - Enderezos útiles de Internet.
  - Documentos de didáctica da área e de actualización científica.
  - Recursos de aula: recortes de prensa, fichas de ampliación, etc.

14. Concreción dos elementos transversais

1. Comprensión lectora, expresión oral e escrita, comunicación audiovisual, tecnoloxías da información e da comunicación, emprendemento, e educación cívica e constitucional.

A realización de esquemas, resumos, lectura de fragmentos de obras de autores clásicos e busca de bibliografía para a realización dos traballos en grupo entre outros debe potenciar a súa comprensión lectora. Os debates, nos que se respecte as quendas de palabra poñerán a proba a educación cívica do alumnado. As diferentes fases de realización das actividades individuais e sobre todo as que se fan en grupo (deseño, preparación, elaboración e presentación dos materiais) deben permitir que se consiga a participación do alumnado cunha actitude receptiva, colaboradora e tolerante.

2. Igualdade efectiva entre homes e mulleres, prevención da violencia de xénero ou contra persoas con discapacidade, os valores inherentes ao principio de igualdade de trato e non discriminación por calquera condición ou circunstancia persoal ou social.

O alumno debe tomar conciencia dos fenómenos de discriminación sexista que se producen na actualidade así como dos que se produciron noutros períodos históricos obxecto de estudo nesta materia, por exemplo o papel da muller nas sociedades prehistóricas ou na grega e romana. Esta visión de discriminación do xénero feminino debe de ser desterrada.

3. Creatividade, autonomía, iniciativa, traballo en equipo, confianza nun mesmo e sentido crítico.

Os traballos de investigación en grupo e as correspondentes actividades de discusión e de posta en común realizadas por toda a clase poñen de manifesto as diferencias de capacidade, de opinión e de potencialidade de cada discente. Convén que os propios alumnos e alumnas distribúan as tarefas dentro do grupo, atendendo ás preferencias e calidades de cada persoa. A exposición dos traballos en grupo fomentarán tamén a creatividade e búscase que potencien a confianza en si mesmos.

4. Educación e seguridade viaria

As visitas culturais a lugares de uso público, como museos, monumentos ou a asistencia á representación teatral prevista son útiles non so por incidir no interese por coñecer e conservar o patrimonio artístico e cultural da nosa sociedade e o doutras culturas senón tamén porque o feito de desprazarse ata un entorno urbano distinto do do centro educativo leva a que se comporten correctamente como usuarios da vía pública, respectando as normas.

15. Actividades complementarias e extraescolares do departamento

Debido á situación de emerxencia sanitaria ocasionada pola COVID-19 non se contemplan actividades durante o curso 2020-2021

16. Mecanismos de revisión, avaliación e modificación da programación didáctica en función dos resultados académicos e procesos de mellora

Os profesores debemos revisar, avaliar e modificar a nosa programación en aras de conseguir uns mellores resultados dos nosos alumnos. A información achegada polo seguimento da aprendizaxe dos discentes permitíranos determinar a validez do noso deseño didáctico.

Farémonos ademais preguntas como as seguintes:

- Os obxectivos formulados axustáronse ás posibilidades reais do alumnado?
- Seleccionamos con coherencia as actividades e os principios de intervención educativa?
- Existiu adecuación entre os contidos seleccionados e os criterios de avaliación?
- Foron suficientes o número de sesións empregadas para traballar cada unidade?
- As estratexias para xerar un clima de confianza, respecto e afecto na aula foron adecuadas e suficientes?
- Revisamos a nosa actuación para ir mellorando a intervención educativa e os logros do alumnado?

17. Avaliación do proceso de ensino e da práctica docente

No referente a análise das porcentaxes de aprobados, estableceremos comparacións con anos anteriores e buscaremos factores comúns que poidan incidir en resultados demasiado baixos, traducido isto nun número elevado de suspensos. Tamén se pasarán probas de autoavaliación anónimas para que o alumnado achegue as súas opinións sobre cada unha das materias impartidas polo departamento.

18. Accións de contribución ao proxecto lector

A lectura constitúe un factor esencial para o desenvolvemento das competencias básicas. Nesta materia haberá sempre un tempo específico adicado á lectura, tanto na propia aula (mitos, fragmentos de obras de autores clásicos...) coma por parte do alumnado nos traballos complementarios que teña que realizar ou na procura de información pola súa conta (Internet, dicionarios enciclopédicos, bibliografía complementaria...).

Deste xeito, e de acordo co proxecto lector do centro, a lectura será parte importante en todas as materias das que se encarga o departamento e, máis aínda, a lectura en galego. Consideramos, asemade, que ademais de ler, o alumnado precisa desenvolver unha destreza básica de aprendizaxe como é a lectura comprensiva, o que supón traballar de cheo habilidades e destrezas imprescindibles para unha axeitada comprensión lectora tales coma o subliñado, a identificación de ideas principais e secundarias ou facer esquemas, mapas conceptuais ou outras técnicas de estudo a partires dunha lectura ben aproveitada.

Deste xeito, e de acordo co proxecto lector do centro, a lectura será parte importante en todas as materias das que se encarga o departamento e, máis aínda, a lectura en galego, adicándolle un tempo mínimo por sesión entre 10 e 12 minutos. Tendo en conta que se precisan unha media de 6-7 sesións por unidade didáctica traballada, estamos dedicando á lectura na aula máis dunha hora de tempo.

19. Accións de contribución ao plan TIC

O Departamento de Xeografía e Historia. implícase de cheo no proxecto de introdución e aproveitamento das TIC no centro.

No referente ás tecnoloxías da información e a comunicación (TIC), o departamento de Xeografía e Historia pretende a consecución dos seguintes obxectivos:

- Introducción de actividades relacionadas coas TIC na programación anual.
- Realización de varias actividades na aula de informática
- Utilización do canon proxector durante as explicacións teóricas.

Asemade, continúaase a traballar na confección do sitio web de Xeografía e Historia da páxina do centro: novas relacionadas con aspectos tratados na aula, enlaces a revistas e outras publicacións, visitas virtuais a museos, webquests.

20. Accións de contribución ao plan de convivencia

O plan de convivencia debe ter como obxectivo garantir un ambiente educativo de respecto mutuo que faga posible o cumprimento dos fins da educación. A convivencia escolar é un valor social que debe ensinarse, promoverse e conquistarse. Esta é unha responsabilidade compartida entre todos os membros da comunidade educativa, en especial profesorado e familias.

Dende este departamento trátase de contribuír ao plan de convivencia evitando os conflitos, incidindo para isto no diálogo e no carácter recuperador, educador e reparador da intervención e a coordinación do profesorado, coas familias, con outros organismos e asociacións e cos centros adscritos.

Este departamento establece dende o comezo de curso unhas pautas de comportamento nas aulas e tamén dentro do centro, incidindo sobre todo no grupo de 4º que deben converterse en referencia para os seus compañeiros, sendo o espello ou modelo a imitar por alumnos de outros cursos máis baixos

Tamén resultará importante manter un contacto fluído coas familias quedando á súa disposición (tanto na faceta de profesores como na de titores) co fin de mantelos debidamente informados de calquera problema ou situación relevante que se producise.

Carnota, 9 de outubro de 2020

O xefe do departamento

Iago Fernández Sotelo